

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

Asia: HE 109/2024 vp - käsittely liikenne- ja viestintävaliokunnassa 1.10.2024

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Suomen Satamat ry. kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa ja esittää huomionsa alla.

Väylämaksun korotus (pääluokka 11)

Suomen Satamat ry pitää budjettiehdotukseen sisältyvää esitystä väylämaksun korottamisesta valitettavana ja Suomen logistiseen ja kokonaiskilpailukykyyn haitallisesti vaikuttavana päätöksenä. Kevään 2024 kehysriihessä tehty päätös väylämaksujen kaksinkertaistamisesta tuli merilogistiikan toimijoille ja rahdinantajille täytenä yllätyksenä. Päätös nostaa merikuljetusten kustannuksia poikkeuksellisen haasteellisessa tilanteessa, sillä samaan aikaan merikuljetuksiin kohdistuu EU-sääntelyn myötä uusia kustannuspaineita. Vuodesta 2026 lähtien päästökaupan ja meriliikenteen vaihtoehtoisten polttoaineiden jakeluvelvoitteen yhteenlaskettu kustannusvaikutus ulkomaankaupalle on yhteensä 500–600 miljoonaa euroa vuodessa.

EU:n ilmastotoimet ovat välttämättömiä, mutta merenkulun kustannusrasituksen lisääminen samaan aikaan kansallisilla päätöksillä herättää suurta huolta logistiikkakustannusten noususta tilanteessa, jossa Suomi on lähes täysin riippuvainen nimenomaan merikuljetuksista. Lisäksi väylämaksun kaksinkertaistaminen alle vuosi edellisen maksulain käsittelyn jälkeen tekee toimintaympäristöstä vaikeasti ennakoitavan.

Hallituksen tarve tehdä julkista taloutta tervehdyttäviä päätöksiä on ymmärrettävä, mutta väylämaksun tason nostaminen fiskaalisin perustein heikentää ulkomaankauppaa käyvien yritysten kilpailukykyä, joka kiertyy rasisiteena takaisin kansantalouteen. Väylämaksun korotus heikentää Suomen logistista kilpailukykyä, mikä on ristiriidassa hallitusohjelmassa esitettyjen tavoitteiden ja linjausten kanssa. Väylämaksujen maksajina ovat viime kädessä rahdinantajina ja kuljetusasiakkaina toimivat yritykset mm. teollisuuden, kaupan ja matkailun aloilta. Logistiikkakustannukset ovat olleet viime aikoina yksi tärkeimmistä kotimaisen teollisuuden kilpailukykyä ja kansainvälistä saavutettavuutta heikentävistä tekijöistä.

Suomen Satamat ry:n ja elinkeinoelämän usean järjestön yhteinen kanta on, että väylämaksu olisi tullut säilyttää nykyisellä viime syksynä hyväksytyllä tasollaan vuoden 2027 loppuun saakka, jolloin on paremmin arvioitavissa, millaiset vaikutukset merenkulun ilmastokustannuksista aiheutuu. Suomen Satamat ry. katsoo, että pitkällä aikavälillä suuntana tulisi olla se, että kansallisesti luovutaan niistä veroluonteisista maksuista, kuten väylämaksu, jotka rasittavat merikuljetuksista riippuvaista teollisuutta ja matkustajaliikennettä. Tätä vaihtoehtoa arvioitaessa tulisi ottaa huomioon valtiontaloudellisten vaikutusten ja edellytysten ohella vaikutukset toimijoille kohdistuvaan kustannusrasitukseen sekä Suomen logistiseen ja kokonaiskilpailukykyyn.

Väylämaksun korotuksen toteutuessa Suomen Satamat odottaa, että korotetun tuoton turvin pystytään varmistamaan talvimerenkulun korkea palvelutaso sekä käynnistämään viiveettä

jäänmurtajien korvausinvestointiohjelma hallitusohjelman mukaisesti.

Pääluokka 31 (Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala)

Satamien toiminnalle ovat tärkeitä niin meriväylien kapasiteetti kuin satamien takamaayhteyksien riittävä kunto ja palvelutaso. Suomen Satamat ry. kiinnittää huomiota siihen, että talousarvioehdotuksen mukaan vuonna 2025 ei ole käynnistymässä yhtään uutta meriväylähanke. Väyläverkon kehittämispanoksia on kuitenkin muuten onnistuneesti suunnattu rannikolla takamaayhteyksien kehittämiseen ja elinkeinoelämän tarpeiden mukaisille reiteille. Suomen Satamat ry. kuitenkin toteaa, että vuosittain tulee pystyä varmistamaan riittävä rahoitus myös meriväylien priorisoiduille investoinneille. Näiden investointien lykkääminen on lyhytnäköistä tilanteessa, jossa Suomen kansantalous ja huoltovarmuus on korostuneen riippuvaisia merikuljetuksista.

Suomen Satamat ry. nostaa esiin myös sen, että Suomen merialueilla esiintyy lisääntyntä GPS-häirintää, joka vaatii erityishuomiota liikenteen turvallisuusviranomaisilta. Turvallisen navigoinnin takaamiseksi on meriväylien turvalaitteiden kunto ja kattavuus pystyttävä varmistamaan ja tälle on oltava riittävä rahoitus Väyläviraston budjetissa.

Yleisiä huomioita

Lopuksi on tarpeen nostaa esille satamien merkittävä rooli sekä meriliikenteen että koko yhteiskunnan energiasiirtymän mahdollistajina. Tämä rooli vaatii satamilta mittavia investointeja, kun ne valmistelevat meriliikenteen uusien polttoaineiden jakeluinfrastruktuuria tai kehittävät tilankäyttöään uusien puhtaan siirtymän teollisia kumppanuuksia varten. Valtion talousarvio ei tunnista näitä talouden uudistumisen kannalta tärkeitä investointeja samoin kuin eräissä muissa EU:n jäsenvaltioissa, joissa satamien puhtaiden käyttövoimien infrastruktuuri-investointeja tuetaan kansallisin rahoitus- tai tukiohjelmin. Poliittinen linjaus tarvittaisiin erityisesti päästökauppatulojen kohdentamisesta mahdollistamaan ja nopeuttamaan meriliikenteen puhtaan siirtymän edellyttämien investointien, kuten vähäpäästöisten polttoaineiden jakelun infrastruktuuri, toteuttamista satamissa. Lisäksi merenkulun vähäpäästöistämistä voitaisiin tehokkaasti edesauttaa toteuttamalla maasähkön veroalennus maasähkön käytön edistämiseksi.

Satamien infraan ja palveluihin kohdistuu kehittämistarpeita myös huoltovarmuuden ja sotilaallisen liikkuvuuden vaatimusten pohjalta. Nämä kehittämistarpeet täytyy pystyä täysimääräisinä huomioimaan valtion budjettiprosessissa. Satamien itsensä rahoitettavaksi ei voida sysätä investointeja, joiden perusteena on ensisijaisesti huoltovarmuuden tai sotilaallisen liikkuvuuden kehittämistarpeet.

Suomen Satamat ry
Piia Karjalainen
Toimitusjohtaja